

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA PROJEKTU

specifického výzkumu - zakázka č. 2111
(pracoviště 01240, činnost 1210)

Písmo Comenia skript očima odborné i laické veřejnosti

Odpovědný řešitel

Mgr. Iva Košek Bartošová, Ph.D.

Studentka magisterského studia 5. ročníku na PdF UHK:

Eliška Třečková IČ 25639

Studentky magisterského studia 4. ročníku na PdF UHK:

Tereza Biedermannová IČ 27347

Jolana Navrátilová IČ 28088

Gabriela Plachá IČ 26371

Stručný popis výzkumného problému

Výzkumný cíl:

- ❖ Provést přehledovou studii získaných dat z veřejných diskuzí a z článků na internetu vycházející z názorů laické i odborné veřejnosti na písmo Comenia script a jeho zavedení do výuky na základní škole.

Dílčí cíle:

- ❖ Zjistit, jaký názor a postoj má laická i odborná veřejnost na písmo Comenia script.
- Sekundární cíle:
- ❖ Rozvíjet schopnosti studentů potřebné pro realizaci vědeckovýzkumných projektů (sociálně psychologické dovednosti při práci v terénu, kognitivní dovednosti při práci s informacemi).
 - ❖ Seznámit studenty a kriticky zhodnotit různé postupy a metody výuky čtení a psaní u nás.
 - ❖ Prezentovat výsledky na odborné vědecké konferenci – realizace: The XXXIV. International Conference on Education and Behavioral Sciences, která se konala listopadu 2013 v Kapském městě –JAR s výstupem publikace do RIVu, dále odborná vědecká konference The 3rd International Conference on Education and Educational Psychology, která se konala v Antálii (Turecko) a prezentace v periodiku Česko, Slovensko, Slovinském - Current Trends in Educational Science and Practice.

Stručný popis postupu při řešení projektu

Specifický výzkum navazuje na zkoumání z minulých dvou let, kdy jsme sondovaly názory na písmo Comenia script z pohledu rodičů dětí z MŠ a ZŠ a také z pohledu učitelů ZŠ, kteří nové písmo nepoužívají. Součástí byl i kvalitativní výzkum vycházející z rozhovorů s učiteli zapojenými do dvouletého ověřování písma Comenia script. (Prezentováno v Media 4Y, v Procedia-Social and Behavioral Journal v Istanbulu a na konferenci ČPdS na UHK.)

Nový výzkum se zabýval problematikou nového písma, nyní z pohledu odborné a laické veřejnosti. Záměr zkoumání rozšířil a prohloubil celkový pohled na písmo Comenia script. Výzkum se zaměřil na deskripci názorů odborníků (psychologů, pedagogů, grafologů) dané problematiky. Jaká jsou pozitiva, negativa klasického písma i písma CS z pohledu odborníků a jaký je jejich názor na zavedení písma do 1. tříd ZŠ.

Nové písmo CS je od šk. roku 2012/13 možnou alternativou výuky písma v základních školách.

Metodologie výzkumu,

K naplnění primárního cíle projektu byl jako výzkumný nástroj zvolen nestandardizovaný dotazník pro odbornou veřejnost. Dotazník obsahoval 13 položek (již využitých u dotazníku v předešlých výzkumech). Otázky v dotazníku byly jak uzavřené, tak pro lepší výpovědní hodnotu i otázky otevřené.

Druhou část tvořily názory jednotlivých občanů na písmo Comenia script uvedené ve veřejných diskuzích. Využily jsme obsahové analýzy získaných údajů z internetových diskuzí v rozsahu 90 ti internetových zdrojů.

Pro zpracování dat byl použit statistický program SPSS a MS Excel 2010. Byly vyhodnoceny veličiny popisné statistiky a dále pro testování závislosti byl použit test nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku.

Výzkumný soubor a sběr dat

Celkem bylo zpracováno 22 dotazníků z celkového počtu rozeslaných dotazníků elektronickou poštou. Návratnost činila 81,5 %. Výzkumný soubor tvořilo 22 odborníků - pedagogů, psychologů, speciálních pedagogů, grafologů i písmoznalec. Nejvíce bylo pedagogů (45%), odborníků, kteří pracují na jednotlivých pedagogických fakultách v České republice v oboru pedagogika. Jeden z pedagogů byl odborným garantem celého dvouletého ověřování nové psací latinky. Druhou skupinou odborníků (23 %) jsou speciální pedagogové převážně pracující v pedagogicko-psychologických poradnách. Jeden speciální pedagog je významný odborník zaměřený na problematiku specifických poruch učení a je prezidentem České společnosti „Dyslexia“. Třetí skupinu tvoří psychologové (18%), kteří převážně pracují v pedagogicko-psychologických poradnách. Součástí výzkumného souboru jsou i dva grafologové a jeden písmoznalec. Vzorek respondentů tvoří 91% žen a 9 % mužů.

Z internetového zdroje z článků byla nejvíce zastoupena laická periodika – 40% (Idnes, noviny.cz...), dále veřejná internetová diskuse – 35,6 %, (ČGK, RVP, MŠMT...) a odborné články – 24,4, %.

Vybrané výsledky výzkumu

Zjišťovalo se, jaké stanovisko nejen k novému písmu CS zaujímá odborná veřejnost. Byla proto otevřená otázka - v čem vidí přínos současné psací latinky, kterou se píše u nás od doby reformy, tj. 40. let 20. století. Za největší pozitivum (32%) považují vazebnost písma, jeho plynulost a rychlost při psaní. Zároveň je současné písmo národním zvykem a tradicí (32%). Také 18% respondentů si myslí, že rozvíjí u dětí jemnou motoriku. Zajímavá jsou předchozí zjištění od rodičů i učitelů, kde vazebnost písma považují za negativní znak.

K záporným stránkám klasické psací latinky řadí nečitelnost, hlavně v rámci evropské unie (32%). Odborníci v 27% nevidí žádný nedostatek v současném písmu, ale 14% respondentů pociťuje nutnost úpravy či změny – písmo je zastaralé. Také se objevuje názor (23%), že současné písmo je obtížné pro děti se závažnými poruchami vývoje motoriky.

Z písemných výpovědí se zjišťovalo, proč respondenti odpověděli pozitivně nebo naopak negativně na novou psací latinku a jaký postoj zaujímají k novému písmu CS z hlediska svého oboru a zkušenosti z práce s dětmi. Nejčastěji zdůvodnění kladného hodnocení vidí v pomoci dětem s dysporuchami (32%), s možností lepší čitelnosti, a to především pro cizince (27%), v jednoduchosti písma (22%) a zajímavý je i názor, kde 18% respondentů uvádí, že nespátřují výhodu žádnou, z čehož vyplývá, že písmo nevidí jako přínosné pro nácvik v 1. třídě základní školy. Tento názor uvádí grafolog, písmoznalec, psycholog i jeden pedagog.

Za negativní považují chybějící vazebnost písma, nedostatečné ověření písma a malou informovanost (18,1%). Také jako učitelé vidí problém v nedodržování mezer mezi písmeny

(13,6%). Stejně procento odborníků nevidí žádné nevýhody nového písma CS. Uvedený názor zaujímá pedagog a grafolog.

Zjišťovalo se, zda odborníci souhlasí s pozitivními i negativními názory na písmo, jak uvádějí rodiče, učitelé neučící písmem CS a učitelé učící písmem CS. Z výsledků odborníků týkajících se pozitiv vyplývá shoda v názoru, že přínosem písma CS je jeho jednoduchost (82%), lepší čitelnost a psaní diakritiky vždy za písmenem (54%) nebo menší náročnost (45,5%). Nejméně souhlasí s názorem, že je písmo vhodnější pro děti s dysporuchami (50% nesouhlasí s názorem učitelů, rodičů).

V negativním pohledu na písmo CS se nejvíce ztotožňují s názorem dodržování mezer mezi písmeny, slovy (72,7%) a v tom, že chybí vazebnost písma (54,5%). Naopak nesouhlasí nejvíce s uvedenými negativy v názoru o zániku klasické latiny, ztráty národní tradice (68,2%). Dále méně souhlasí s názorem, že se v písmu CS neodráží osobnost člověk a v nepřijetí písma společností (63,6%).

Stěžejní otázkou byl postoj k písmu Comenia script, zda ho zavést jako alternativu klasické psací latinky. Výsledky rodičů a učitelů byly opět vyrovnané a nejisté. Odpovídá to skutečnosti, že není zatím žádná zkušenost s písmem Comenia script. Naopak odborníci, i přesto, že by své dítě nezařadili do třídy s výukou písma CS, tak souhlasí, aby písmo CS bylo možnou alternativou v našich základních školách (68,2%). Jen 13,6% respondentů – jeden pedagog, psycholog a písnoznalec, mají zamítavý názor.

Zjišťovalo se, zda souvisí věk respondentů s jejich názorem na zavedení písma CS do škol. Nebyla potvrzena závislost (hodnota $\chi^2 = 5,38$; $p = 0,497$). Z analýzy jednotlivých dotazníků mladší odborníci jsou pro zavedení písma do škol nebo zatím váhají. Naopak starší respondenti jsou ve svých názorech konzervativnější.

Dále předmětem zkoumání bylo, zda souvisí věk respondentů s jejich názorem na zařazení svého dítěte do třídy s výukou písma CS do škol. Nebyla potvrzena závislost (hodnota $\chi^2 = 8,33$; $p = 0,215$).

Mladší odborníci již nejsou tak přesvědčeni o zařazení svého dítěte do třídy s výukou písma CS jako v názoru o zavedení písma do škol. Starší respondenti naopak by své dítě nezařadili do třídy s výukou CS.

Poslední závislost, která autory zajímala, byla souvislost způsobu psaní respondentů s jejich názorem na zavedení písma CS do škol. Nebyla opět potvrzena závislost (hodnota $\chi^2 = 9,80$; $p = 0,044$).

Vzhledem k malému počtu respondentů nelze v této kategorii vyvodit obecné závěry. Tato závislost byla potvrzena jen u rodičů, kde bylo výzkumný vzorek přes 1100 respondentů.

Souhrn výzkumu

Následuje shrnutí výzkumných otázek. Za nejpřínosnější v dnešní podobě písma uvádí respondenti hlavně vazebnost a plynulost psaní. Zároveň s tím souvisí i rychlost jeho použití. Téměř třetina odborníků vidí nedostatek ve špatné čitelnosti, především ve spojení v rámci evropské unie. Zajímavé je, že 27% nevidí žádné nedostatky a považují současně písmo za vyhovující.

Novou psací latinku odborníci upřednostňují z pohledu lepší čitelnosti a jednoduchosti a také s využitelnosti pro děti se závažnými grafomotorickými obtížemi. Překvapivé je, že čtyři respondenti nespátávají v novém písmu žádné pozitivum. Zároveň si uvědomují, že inovace a změna již zastaralého způsobu písma vycházejícího z krasopisu, je nutná

Výstup

- BARTOŠOVÁ, Iva, TŘEČKOVÁ, Eliška. The New Writing System Comenia Script in the Czech Republic [Abstract]. In: BEKIROGULLARI, Zafer. *4rd International Conference on Education and Educational Psychology (ICEEPSY 2013)* [Abstract Book]. P. 48. eISSN 1986-3020. Abstract Book je dostupný zde: <http://www.iceepsy.org/admin/files/Abstract%20book%20ICEEPSY%202013.pdf>

(příspěvek zatím nevyšel)

- BARTOŠOVÁ, Iva a TŘEČKOVÁ Eliška. The professionals' view on the new Comenia script. *World Academy of Science, Engineering and Technology*, Issue 83, november 2013, pp. 900-906. ISSN 2010-376X.
- BARTOŠOVÁ, Iva, BIEDERMANNOVÁ, Tereza, NAVRÁTILOVÁ, Jolana, PLACHÁ, Gabriela (2013) The new handwriting font Comenia script in the Czech Republic. *Current Trends in Educational Science and Practice*. Ustí n. Labem: UJEP – v tisku

Literatura

BARTOŠOVÁ, Iva a JIROUTOVÁ, Lada (2011). Nové písmo Comenia script do školních lavic. *Media4u magazine*, č. 3/2011, s. 59-63. ISSN 1214-9187.

BARTOŠOVÁ, Iva, MANĚNOVÁ, Martina., TŘEČKOVÁ, Eliška (2012). The New Comenia Script to Schools. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. Volume 69, pp. 2228-2236. ISSN 1877-0428.

Přehled realizovaných výdajů

a) Stipendium **8 000,00 Kč**

Za práci na výzkumu (příprava dotazníku, jejich distribuce a společné zpracování výsledků včetně zpracování příspěvku) odměna studentům:

Eliška Třečková, Tereza Biedermannová, Jolana Navrátilová, Gabriela Plachá.

b) Odměna řešiteli **4 154,00 Kč**

c) Další náklady **24 920,82 Kč**

Částka byla využita jako konferenční poplatek za ICEEPSY, která se konala v říjnu 2013v Antálii, Turecko a na zaplacení konferenčního poplatku za The XXXIV. International Conference on Education and Behavioral Sciences, která se konala v listopadu 2013 v Kapském městě (JAR). Ubytování a diety byly placeny z rozpočtu ÚPPE.

d) Cestovné **20 863,00 Kč**

Uvedená částka byla použita na dopravu na konferenci The XXXIV. International Conference on Education and Behavioral Sciences v listopadu 2013.

e) Spotřební materiál **684,00 Kč**

Papíry a kancelářské potřeby potřebné ke zpracování dat, literatura k dané problematice.

Celkem realizované výdaje 58 621,82 Kč

Finanční prostředky (58 620,00 Kč) byly využity podle stanoveného rozpočtu.

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Příspěvek Antálie - The XXXIV. International Conference on Education and Behavioral Sciences (2013) - *Procedia - Social and Behavioral Sciences*

Příloha č. 2 - Příspěvek JAR_ *World Academy of Science, Engineering and Technology*

Příloha č. 3 - Příspěvek *Current Trends in Educational Science and Practice*(2013), Ústí nad Labem

Příloha č. 4 - Výsledovka (výpis z Magionu – prac. 01240, zakázka 2111, činnost 1210)

Příloha č. 5 - Výpis z OBD - výsledky publikační činnosti podpořené projektem.

Dne 10. prosince 2013

.....

Podpis